

บทที่ 5

สรุปและเสนอแนะ

การศึกษาวิจัยเรื่องการศึกษากระบวนการทางการเมือง: วิธีคิดคะแนนแบบเสียงข้างมาก รอบเดียวกับแบบสัดส่วนนี้มีวัตถุประสงค์สำคัญเพื่อศึกษาหากระบวนการเลือกตั้งหลักการใหม่ มาใช้แทน ระบบเลือกตั้งแบบเสียงข้างมากรอบเดียวที่ประเทศไทยใช้อยู่ในปัจจุบัน ซึ่งระบบดังกล่าวทำให้เกิดความไม่เป็นธรรมในการเลือกตั้ง โดยที่ก่อให้เกิดความไม่สอดคล้องกันระหว่างสัดส่วนของคะแนนเสียงเลือกตั้งกับจำนวนที่นั่งในสภา ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาค้นคว้าการเลือกตั้งระบบต่างๆ แล้วเห็นว่าระบบสัดส่วนนั้นเป็นระบบที่ดี กล่าวคือ เป็นวิธีที่เป็นธรรมที่สุดเพราะจะทำให้ทุกพรรคที่ได้รับคะแนนเสียงถึงระดับคะแนนมาตรฐานสามารถมีที่นั่งได้¹

¹จรูญ สุภาพ และพรศักดิ์ ผ่องแผ้ว, เอกสารการวิจัยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดบุรีรัมย์แทนตำแหน่งที่ว่าง (กรุงเทพมหานคร: เจ้าพระยาการพิมพ์, 2527), หน้า

ปัญหาความไม่สอดคล้องกันระหว่างสัดส่วนของคะแนนเสียงเลือกตั้ง กับจำนวนที่นั่งในสภาของวิธีคิดคะแนนแบบเสียงข้างมากรอบเดียวดังกล่าวข้างต้น หลักการดังกล่าวถูกต้องหรือไม่ มากน้อยเพียงใด และด้วยเหตุผลใด ยังไม่ผู้ใดศึกษาเรื่องนี้อย่างละเอียด ลึกซึ้ง และจริงจัง โดยมีข้อมูลเชิงประจักษ์ (empirical data) เป็นหลักฐานยืนยันหรือสนับสนุนที่เพียงพอ และเนื่องจากการเลือกตั้งแบบสัดส่วนนี้เป็นหลักการใหม่ซึ่งยังไม่เคยมีมาชั่วนานเมืองไทย ปัญหาจึงมีตามมาว่าจะเหมาะสมกับเมืองไทยหรือไม่ อย่างไรอีกด้วย

ดังนั้น การวิจัยเรื่องนี้จึงต้องการแสดงให้เห็นภาพเบื้องต้นของความไม่สอดคล้องกันระหว่างสัดส่วนของคะแนนเสียงเลือกตั้งกับจำนวนที่นั่งในสภาเมื่อใช้วิธีคิดคะแนนเสียงตามหลักการใหม่ โดยอนุเคราะห์คะแนนเสียงเลือกตั้งทั่วไปของไทยครั้งล่าสุดที่ผ่านมาเมื่อวันที่ 2 กรกฎาคม 2538 ทั้งนี้ผู้วิจัยอาศัยข้อมูลคะแนนเสียงเลือกตั้งจากผลการเลือกตั้งครั้งดังกล่าวที่เก็บรวบรวมไว้แล้ว จากเอกสารข้อมูลสถิติและผลการเมืองตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย ซึ่งเดิมใช้วิธีคิดคะแนนเสียงแบบเสียงข้างมากรอบเดียวมาคิดคำนวณตามหลักการใหม่คือวิธีคิดคะแนนเสียงแบบสัดส่วน ผู้วิจัยได้เลือกใช้วิธีคิดคะแนนแบบดองส์ ซึ่งให้ประโยชน์แก่พรรคใหญ่ ผลลัพธ์ออกมาง่ายและรวดเร็ว² หลังจากนั้นจะได้อภิปรายผลการวิจัยให้เห็นถึงความไม่เป็นที่พึงปรารถนาที่เกิดจากความไม่สอดคล้องกันระหว่างคะแนนเสียงเลือกตั้งกับจำนวนที่นั่งที่พึงมีที่ได้จากวิธีคิดคะแนนตามหลักการใหม่ว่ามีเขตเลือกตั้งใดบ้าง มีเหตุผลหรือเงื่อนไขอะไรหรือไม่ และความไม่สอดคล้องกันดังกล่าวมีผลต่อเขตเลือกตั้งใหญ่เล็กด้วยหรือไม่ หากพบว่ามีผลต่อเขตเลือกตั้งแล้วทบทวนสัดส่วนที่นั่งของแต่ละเขตเปลี่ยนแปลงไปมากน้อยเพียงใด และสุดท้ายเป็นการแสดงให้เห็นถึงข้อดีของการเลือกตั้งระบบสัดส่วนว่ามีความเหมาะสม และสามารถนำมาใช้แก้ไขสภาพปัญหาที่กล่าวไว้แล้วในบทที่ 1 ที่มีต่อประชาชน พรรคการเมือง และการส่งเสริมการปกครองระบอบประชาธิปไตยของไทยให้ดียิ่งขึ้น รวมทั้งข้อเสนอแนะอีกด้วย

ผลการวิจัย

² เรื่องเดียวกัน, หน้า 172.

ผลจากการวิจัยพบว่าการใช้วิธีคิดคะแนนเสียงแบบเสียงข้างมากรอบเดียวทำให้เกิดความไม่เป็นที่พอใจในการเลือกตั้ง ดังมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. เขตเลือกตั้งที่พบความไม่สอดคล้องกันระหว่างคะแนนเสียงเลือกตั้ง กับจำนวนที่นั่ง มีจำนวนทั้งสิ้น 35 จังหวัด ดังต่อไปนี้ กรุงเทพมหานคร กาฬสินธุ์ ขอนแก่น จันทบุรี ชลบุรี ชัยภูมิ เชียงราย เชียงใหม่ นครปฐม นครราชสีมา นครสวรรค์ นครราชสีมา บุรีรัมย์ ประจวบคีรีขันธ์ พะเยา พิษณุโลก เพชรบุรี มหาสารคาม ร้อยเอ็ด ระยอง ราชบุรี ลพบุรี เลย ศรีสะเกษ สกลนคร สมุทรปราการ สมุทรสาคร สระบุรี สุโขทัย สุรินทร์ หนองบัวลำภู อุดรธานี อุบลราชธานี อำนาจเจริญ ลำปาง

2. เขตเลือกตั้งใหญ่เล็กโดยดูจากจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่พึงมีได้ ที่พบความไม่สอดคล้องกันระหว่างคะแนนเสียงเลือกตั้งกับจำนวนที่นั่ง มีดังต่อไปนี้

2.1 เขตเลือกตั้งใหญ่ที่มีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้ตั้งแต่เจ็ดคนขึ้นไป ที่พบความไม่สอดคล้องระหว่างคะแนนเสียงเลือกตั้งกับจำนวนที่นั่ง มีจำนวนทั้งสิ้น 14 จังหวัด ดังต่อไปนี้ กรุงเทพมหานคร ขอนแก่น ชัยภูมิ เชียงราย เชียงใหม่ นครราชสีมา นครสวรรค์ บุรีรัมย์ ร้อยเอ็ด ศรีสะเกษ สกลนคร สุรินทร์ อุดรธานี และอุบลราชธานี

2.2 เขตเลือกตั้งเล็กที่มีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้หกคนลงมา ที่พบความไม่สอดคล้องระหว่างคะแนนเสียงเลือกตั้งกับจำนวนที่นั่ง มีจำนวนทั้งสิ้น 21 จังหวัด ดังต่อไปนี้ กาฬสินธุ์ จันทบุรี ชลบุรี นครปฐม นครราชสีมา ประจวบคีรีขันธ์ พะเยา พิษณุโลก เพชรบุรี มหาสารคาม ระยอง ราชบุรี ลพบุรี เลย สมุทรปราการ สมุทรสาคร สระบุรี สุโขทัย หนองบัวลำภู อำนาจเจริญ และลำปาง

ข้อสังเกต: เขตเลือกตั้งที่มีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้หนึ่งคน ไม่พบความไม่สอดคล้องระหว่างคะแนนเสียงเลือกตั้งกับจำนวนที่นั่ง ได้แก่จังหวัดดังต่อไปนี้ ตราด พังงา ภูเก็ต แม่ฮ่องสอน ระนอง สมุทรสงคราม สิงห์บุรี

3. เขตเลือกตั้งที่พบความไม่สอดคล้องกันระหว่างคะแนนเสียงเลือกตั้ง โดยดูจากจำนวนที่นั่งที่เปลี่ยนแปลงไป มีดังต่อไปนี้

3.1 เขตเลือกตั้งที่พบสัดส่วนคะแนนเสียงกับจำนวนที่นั่งเปลี่ยนแปลงไปหนึ่งที่นั่ง มีจำนวนทั้งสิ้น 27 จังหวัด ดังต่อไปนี้ กาฬสินธุ์ จันทบุรี ชลบุรี ชัยภูมิ เชียงราย ตราด นครปฐม นครสวรรค์ นครราชสีมา บุรีรัมย์ ประจวบคีรีขันธ์ พะเยา เพชรบุรี ระยอง ราชบุรี เลย สกลนคร สมุทรปราการ สมุทรสาคร สระบุรี สุโขทัย สุรินทร์

หนองบัวลำภู อุดรธานี อุบลราชธานี อานาจเจริญ และลำปาง

3.2 เขตเลือกตั้งที่พบสัดส่วนคะแนนเสียงกับจำนวนที่นั่งเปลี่ยนแปลงไปสองที่นั่ง มีจำนวนทั้งสิ้น 5 จังหวัด ดังต่อไปนี้ ขอนแก่น มหาสารคาม ร้อยเอ็ด ลพบุรี ศรีสะเกษ

3.3 เขตเลือกตั้งที่พบสัดส่วนคะแนนเสียงกับจำนวนที่นั่งเปลี่ยนแปลงไปสามที่นั่ง มีเพียงจังหวัดเดียวคือ เชียงใหม่

3.4 เขตเลือกตั้งที่พบสัดส่วนคะแนนเสียง กับจำนวนที่นั่งเปลี่ยนแปลงไปมากที่สุดสี่ที่นั่งมีจังหวัดเดียวเช่นเดียวกับเขตที่มีที่นั่งเปลี่ยนแปลงไปสามที่นั่ง จังหวัดนั้นก็คือ กรุงเทพมหานคร

4. เขตเลือกตั้งที่พบความไม่สอดคล้องกัน โดยดูจากจำนวนพรรคการเมืองที่ส่งแข่งขันในเขตเลือกตั้งนั้น มีดังต่อไปนี้

4.1 เขตเลือกตั้งที่มีพรรคการเมืองจำนวนสองพรรคลงแข่งขันเลือกตั้งกัน และพบความไม่สอดคล้องกัน มีจังหวัดเดียวคือ ประจวบคีรีขันธ์

4.2 เขตเลือกตั้งที่มีพรรคการเมืองจำนวนสามพรรคลงแข่งขันเลือกตั้งกัน และพบความไม่สอดคล้องกัน มีจังหวัดเดียวคือ นราธิวาส

4.3 เขตเลือกตั้งที่มีพรรคการเมืองจำนวนสี่พรรคลงแข่งขันเลือกตั้งกัน และพบความไม่สอดคล้องกัน มีจังหวัดเดียวคือ เพชรบุรี

4.4 เขตเลือกตั้งที่มีพรรคการเมืองจำนวนห้าลงแข่งขันเลือกตั้งกัน และพบความมี 5 จังหวัด ดังต่อไปนี้ ชลบุรี นครสวรรค์ ระยอง สมุทรสาคร สุระทัย

4.5 เขตเลือกตั้งที่มีพรรคการเมืองจำนวนหกพรรคลงแข่งขันเลือกตั้งกัน และพบความไม่สอดคล้องกัน มี 2 จังหวัด ดังต่อไปนี้ จันทบุรี สมุทรปราการ

4.6 เขตเลือกตั้งที่มีพรรคการเมืองจำนวนเจ็ดพรรคลงแข่งขันเลือกตั้งกัน และพบความไม่สอดคล้องกันระหว่างคะแนนเสียงกับจำนวนที่นั่ง มี 3 จังหวัด ดังต่อไปนี้ บุรีรัมย์ พะเยา พิษณุโลก

4.7 เขตเลือกตั้งที่มีพรรคการเมืองจำนวนแปดพรรคลงแข่งขันเลือกตั้งกัน และพบความไม่สอดคล้องกันระหว่างคะแนนเสียงกับจำนวนที่นั่ง มี 8 จังหวัด ดังต่อไปนี้ ชัยภูมิ นครปฐม ลพบุรี เลย สระบุรี หนองบัวลำภู อานาจเจริญ ลำปาง

4.8 เขตเลือกตั้งที่มีพรรคการเมืองจำนวนเก้าพรรคลงแข่งขันเลือกตั้งกัน และพบความไม่สอดคล้องกันระหว่างคะแนนเสียงกับจำนวนที่นั่ง มี 4 จังหวัด ดังต่อไปนี้ เชียงราย นครราชสีมา ราชบุรี สุรินทร์

4.9 เขตเลือกตั้งที่มีพรรคการเมืองจำนวนสิบพรรคลงแข่งขันเลือกตั้งกัน และพบความไม่สอดคล้องกันระหว่างคะแนนเสียงกับจำนวนที่นั่งมี 5 จังหวัด ดังต่อไปนี้ กาฬสินธุ์ เชียงใหม่ มหาสารคาม อุตรธานี ศรีสะเกษ

4.10 เขตเลือกตั้งที่มีพรรคการเมืองจำนวนสิบเอ็ดพรรคลงแข่งขันเลือกตั้งกัน และพบความไม่สอดคล้องกันระหว่างคะแนนเสียงกับจำนวนที่นั่ง มี 2 จังหวัด ดังต่อไปนี้ กรุงเทพฯ ร้อยเอ็ด

4.11 เขตเลือกตั้งที่มีพรรคการเมืองสิบสองพรรคลงแข่งขันเลือกตั้งกันและพบความไม่สอดคล้องกันระหว่างคะแนนเสียงกับจำนวนที่นั่ง มี 3 จังหวัด ดังต่อไปนี้ ขอนแก่น สกลนคร อุบลราชธานี

ผลการพิสูจน์สมมติฐานการวิจัย

การวิจัยเรื่องนี้ได้ตั้งสมมติฐานไว้ 2 ประการ และได้ผลสรุป ดังต่อไปนี้

สมมติฐานประการแรกกำหนดไว้ว่า การใช้วิธีคิดคะแนนแบบเสียงข้างมากรอบเดียว ทำให้เกิดความไม่เป็นธรรมในการเลือกตั้งโดยที่เกิดความไม่สอดคล้องกันระหว่างสัดส่วนของคะแนนเสียงเลือกตั้งกับจำนวนที่นั่งในสภาของแต่ละพรรคได้รับ ผลการวิจัยสามารถสรุปผลได้ดังนี้

จากการศึกษาพบว่า ในเขตเลือกตั้งที่พรรคการเมืองแต่ละพรรคได้รับคะแนนเสียง ไม่แตกต่างกันมากนัก ก่อให้เกิดความไม่เป็นธรรมในการเลือกตั้ง ตรงกันข้ามหากถ้าเขตเลือกตั้งนั้นมีพรรคใดพรรคหนึ่งได้คะแนนเสียงอย่างท่วมท้นแล้วจะไม่พบลักษณะดังกล่าว

สมมติฐานประการที่สองกำหนดไว้ว่า ในเขตเลือกตั้งใหญ่เล็กที่มีจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแตกต่างกัน ถ้าใช้วิธีคิดคะแนนแบบสัดส่วน จะทำให้สัดส่วนระหว่างคะแนนเสียงเลือกตั้งกับจำนวนที่นั่งในสภาของแต่ละพรรคได้รับแตกต่างกันไปอีกด้วย

จากการศึกษาพบว่า ในเขตเลือกตั้งใหญ่เล็กที่มีจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตั้งแต่สองคนขึ้นไป ถ้าใช้วิธีคิดคะแนนแบบสัดส่วนแล้ว มีผลทำให้สัดส่วนระหว่างคะแนนเสียงเลือกตั้งกับจำนวนที่นั่งในสภาของแต่ละพรรคได้รับต่างกันด้วย

การอภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องนี้มีผลการวิจัยที่น่าสนใจดังนี้

1. ผลการศึกษาที่ผ่านมาในประเด็นการคิดคะแนนในการเลือกตั้งแบบเรียงเบอร์ และใช้วิธีคิดคะแนนเสียงข้างมากรอบเดียวเกิดความไม่เป็นที่นิยมสูงมาก โดยเฉพาะในด้านสัดส่วนของคะแนนที่ได้กับจำนวนที่นั่ง³ การคิดคะแนนเสียงแบบนี้เพียงแต่ผู้สมัครรับเลือกตั้งผู้ใดได้คะแนนเสียงมากที่สุดตามจำนวนที่นั่งที่พึงมีได้ในเขตเลือกตั้งนั้นก็ได้รับเลือก เช่น เขตเลือกตั้งหนึ่งมีผู้สมัครได้ 3 คน ผู้สมัครที่ได้คะแนนสูงสุด 3 คนแรกจะได้รับเลือก ดังนั้น คะแนนที่ได้รับจากระบบเสียงข้างมากรอบเดียว จึงอาจได้รับไม่เกินกว่าครึ่งหนึ่งของผู้ไปใช้สิทธิ์เลือกตั้งที่เป็นบัตรดีก็ได้ จึงมักเป็นลักษณะเสียงข้างมากสัมพัทธ์ (relative majority) คือเพียงแต่มากกว่าคนอื่น ๆ เท่านั้น⁴

ผลการศึกษาครั้งนี้พบความไม่เป็นที่นิยมมากตามหลักการข้างต้น ดูได้จากในเขตเลือกตั้ง ซึ่งมีทั้งหมด 76 เขต มีเกือบครึ่งหนึ่งคือ 35 เขต ที่พบความไม่เป็นที่นิยมดังกล่าว และเมื่อพิจารณาเขตที่พบความไม่เป็นที่นิยมแล้ว ก็พบว่าส่วนใหญ่เป็นเขตเลือกตั้งที่พรรคการเมืองแต่ละพรรคได้คะแนนเสียงใกล้เคียงกัน หรือแตกต่างกันไม่มาก (ทั้งนี้ไม่นับรวมเขตเลือกตั้งที่มีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้คนเดียว เพราะไม่ว่าคิดคะแนนเสียงแบบเสียงข้างมากรอบเดียวหรือแบบสัดส่วนก็ไม่ทำให้สัดส่วนที่นั่งเปลี่ยนแปลงได้)

ผลจากการใช้วิธีคิดคะแนนตามหลักการใหม่ จะทำให้จำนวนที่นั่งของแต่ละพรรคในแต่ละเขตเลือกตั้งมีการเปลี่ยนแปลงไปอาจเพิ่มขึ้นหรือลดลง ทั้งนี้เป็นไปตามสัดส่วนของคะแนนเสียงที่แต่ละพรรคได้รับก็ตาม แต่มีจุดที่น่าสนใจประการหนึ่งก็คือผลรวมจำนวนที่นั่งทั่วประเทศ พรรคใดจะได้ที่นั่งมากที่สุด นั้นหมายความว่า พรรคนั้นมีโอกาเป็นแกนนำในการจัดตั้งรัฐบาล ผลรวมจำนวนที่นั่งทั้งหมดนั้นรายละเอียดดูได้จากตารางที่ 5.1

3 เรื่องเดียวกัน, หน้า 161.

4 เรื่องเดียวกัน, หน้า 165.

ตารางที่ 5.1 แสดงผลการคิดคะแนนแบบเสียงข้างมากรอบเดียวกับแบบสัดส่วนของทั่วประเทศ

ลำดับ	พรรค	จำนวนที่นั่ง		
		แบบเสียงข้างมาก รอบเดียว	แบบสัดส่วน	ผลต่าง
1.	ชาติพัฒนา	53	48	-5
2.	ประชาธิปัตย์	86	90	+4
3.	ชาติไทย	92	93	+1
4.	ประชากรไทย	18	16	-2
5.	กิจสังคม	22	17	-5
6.	เอกภาพ	8	8	-
7.	พลังธรรม	23	24	+1
8.	ความหวังใหม่	57	57	-
9.	เสรีธรรม	11	11	-
10.	น้ำไทย	18	20	+2
11.	ดำรงไทย	-	-	-
12.	มวลชน	3	7	+4

จากตารางนี้จะเห็นได้ว่า พรรคการเมืองที่มีจำนวนที่นั่งเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมมีด้วยกัน 8 พรรค และอีก 4 พรรคไม่เปลี่ยนแปลงแต่อย่างใด สำหรับพรรคที่มีจำนวนที่นั่งเพิ่มขึ้นจากเดิมมี 5 พรรค โดยพรรคที่ได้จำนวนที่นั่งเพิ่มขึ้นมากที่สุดมี 2 พรรค คือ พรรคประชาธิปัตย์ และพรรคมวลชน ได้ที่นั่งเพิ่มขึ้นถึงพรรคละ 4 ที่นั่ง ส่วนอีก 3 พรรคนั้น พรรคชาติไทยได้ที่นั่งเพิ่ม 2 ที่นั่ง พรรคชาติไทยและพรรคพลังธรรมได้ที่นั่งเพิ่มขึ้นเท่ากันพรรคละ 1 ที่นั่ง ในทางตรงข้ามพรรคที่ได้ที่นั่งลดลงมี 3 พรรค คือพรรคชาติพัฒนา พรรคกิจสังคมลดลงถึงพรรคละ 5 ที่นั่ง และพรรคประชากรไทยลดลง 1 ที่นั่ง เป็นที่น่าสังเกตว่า พรรคดำรงไทยไม่ได้ที่นั่งเลยเช่นเดิม

ดังกล่าวข้างต้นแล้วว่าจุดเด่นการคิดคะแนนแบบสัดส่วน จะมีผลทำให้รูปโฉมของรัฐบาล

เปลี่ยนไปจากเดิมหรือไม่ อย่างนั้น คำตอบก็คือ ไม่ ทั้งนี้เพราะพรรคชาติไทยยังคงได้ที่นั่งมากที่สุดเช่นเดิมเป็น 93 ที่นั่ง โดยมีพรรคที่ได้ที่นั่งอันดับสองคือพรรคประชาธิปัตย์แม้จะได้ที่นั่งเพิ่มขึ้นอีกถึง 4 ที่นั่งก็ตามก็ยังน้อยกว่าพรรคชาติไทย แต่ทำให้จำนวนที่นั่งใกล้เคียงกันมากขึ้น จากเดิมห่างกัน 6 ที่นั่ง เป็น 3 ที่นั่งแทน

สำหรับหลักการที่ว่า การเลือกตั้งแบบสัดส่วนจะทำให้จำนวนลดลง และการใช้ชีวิตคะแนนแบบคงที่จะให้ประโยชน์กับพรรคใหญ่ นั้น ข้อมูลจากตารางพบว่ายังไม่ชัดเจนพอจะสรุปตามหลักการนี้ได้ เพราะถ้าหากจะถือว่าพรรคที่ได้ที่นั่งเดิมตั้งแต่ 50 ที่นั่งขึ้นไป เป็นพรรคใหญ่ และพรรคที่ได้ที่นั่งน้อยกว่า 50 ที่นั่งลงมา เป็นพรรคเล็กแล้วมีเพียงพรรคประชาธิปัตย์และพรรคชาติไทยเท่านั้นที่ได้ที่นั่งเพิ่มขึ้น 4 ที่นั่ง และ 1 ที่นั่งตามลำดับ ขณะที่พรรคชาติพัฒนาได้ที่นั่งลดลงจำนวนมากด้วยถึง 5 ที่นั่ง ส่วนพรรคความหวังใหม่ได้ที่นั่งคงเดิม สำหรับพรรคเล็กนั้นพรรคพลังธรรม พรรคชาติไทย และพรรคมวลชน ต่างได้ที่นั่งเพิ่มขึ้น 1 ที่นั่ง 2 ที่นั่ง และ 4 ที่นั่งตามลำดับ ขณะที่พรรคประชากรไทย และพรรคกิจสังคม ได้ที่นั่งลดลง 2 ที่นั่ง และ 5 ที่นั่งตามลำดับ

ในเรื่องของความเหมาะสมหากจะนำระบบเลือกตั้งแบบสัดส่วน มาใช้ระบบที่ไทยใช้อยู่ในปัจจุบันนั้น คำตอบก็คือเหมาะสม ก็เพราะการเลือกตั้งแบบสัดส่วน เป็นวิธีเลือกตั้งแบบหนึ่ง ซึ่งให้มีการเลือกตั้งสมาชิกผู้แทนราษฎรได้หลายคนในแต่ละเขตเลือกตั้ง และให้มีการเฉลี่ยตำแหน่งหรือจำนวนที่นั่งของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร แก่คณะผู้สมัครรับเลือกตั้งตามสัดส่วนของคะแนนเสียง ซึ่งคณะผู้สมัครรับเลือกตั้งนั้นๆ ได้รับ นั่นหมายความว่าระบบนี้ยังจะทำให้เกิดความเป็นธรรมระหว่างคะแนนเสียงกับจำนวนที่นั่งมากยิ่งขึ้น เพราะทุกพรรคที่ได้รับคะแนนเสียงถึงระดับคะแนนมาตรฐานก็สามารถมีที่นั่งได้ หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งคือว่าทุกคะแนนเสียงเลือกตั้งจะมีผลสัดส่วนของจำนวนที่นั่ง และตามประวัติศาสตร์ของระบบการเลือกตั้งนั้น ในสมัยก่อนจะมีระบบการเลือกตั้งแบบง่าย ๆ คือเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรคนเดียว โดยผู้ได้รับคะแนนเสียงมากที่สุดจะเป็นผู้ได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร นั่นก็คือการเลือกตั้งแบบเสียงข้างมากรอบเดียว แต่ต่อมาในระยะครึ่งหลังของศตวรรษที่ 19 ก็เริ่มมีผู้สนับสนุนระบบการเลือกตั้งแบบสัดส่วน และเริ่มมีการนำมาใช้ เช่น มีการใช้ในส่วนของประเทศสวิสเซอร์แลนด์ ในปี ค.ศ. 1891 มีการใช้ในประเทศเบลเยียม ในปี 1893 ต่อมาในศตวรรษที่ 20 มีการใช้ในประเทศฟินแลนด์ในปี ค.ศ. 1906 และในประเทศสวีเดนในปี ค.ศ. 1909 ต่อมาหลังสงครามโลกครั้งที่สอง ปรากฏว่าระบบนี้แผ่ขยายไปทั่วทวีปยุโรป ส่วนประเทศอื่นๆ นอกทวีปยุโรปก็มีการใช้ระบบนี้บ้าง เช่น การเลือกตั้งสภาชิกสภาผู้แทนของอิสราเอล และการเลือกตั้งสมาชิกสภาของอินเดียและปากีสถาน แต่ก็ยังไม่อาจกล่าวได้ว่าระบบนี้ประสบความสำเร็จ

สำเร็จเท่าเทียมกับที่ได้ประสบความสำเร็จในประเทศต่างๆ ในยุโรป⁵ ในขณะที่การเมืองไทยใช้การเลือกตั้งแบบแบ่งเขต เรียงเบอร์อยู่แล้ว หากจะเปลี่ยนแปลงมาใช้ระบบเลือกตั้งแบบสัดส่วนแทนก็สามารถนำมาใช้ได้ โดยการแก้ไขกฎหมายเลือกตั้งใหม่ในเรื่องของระบบเลือกตั้งขนาดของเขตเลือกตั้ง และวิธีการลงคะแนนเสียง ทั้งนี้อาจจะใช้เขตจังหวัดเป็นเขตเลือกตั้งหนึ่งดังเช่นการวิจัยนี้ก็ได้

ถ้ามองในข้อดีของการเลือกตั้งแบบสัดส่วน กับกรณีการเลือกตั้งครั้งล่าสุดที่ผ่านมาเมื่อวันที่ 2 กรกฎาคม 2538 จะทำให้เกิดความเป็นธรรมยิ่งขึ้น ทั้งยังเป็นการส่งเสริมคนดีมีความรู้ ความสามารถเข้ามาเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ไม่ใช่ว่าแค่คัดออกแบบเสียงข้างมากรอบเดียวที่ไทยใช้อยู่ในปัจจุบัน ดังตัวอย่างเช่น ในเขต 2 ของกรุงเทพมหานคร เป็นเขตที่มีคะแนนเสียงใกล้เคียงกันระหว่าง นาย มารุต บุนนาค อดีตประธานรัฐสภา และประธานสภาผู้แทนราษฎรของพรรคประชาธิปัตย์ กับ นางสาว อรทัย กาญจนชูศักดิ์ ของพรรคพลังธรรม ส่วนผู้สมัครฯ คนสำคัญอีกคนหนึ่งที่มีความรู้ความสามารถของพรรคคนไทยคือ ม.ร.ว.สุขุมพันธุ์ บริพัตร ทั้งสามคนนี้อยู่ในเขตเลือกตั้งเดียวกัน ผลการเลือกตั้งปรากฏว่า นางสาว อรทัย ฯ ได้รับเลือกตั้งนั้น (เขตเลือกตั้งนี้มีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้ 3 คน ผู้สมัครที่ได้รับเลือกตั้งลำดับ 1, 2 และ 3 คือ พ.ต.ท. ทักษิณ ชินวัตร พรรคพลังธรรม และนายสุภชัย พานิชภักดิ์ พรรคประชาธิปัตย์ และ นางสาว อรทัย กาญจนชูศักดิ์ ตามลำดับ)

ผลการวิจัยครั้งนี้ เมื่อใช้วิธีคิดคะแนนแบบสัดส่วนคำนวณหาจำนวนที่นั่งในกรุงเทพมหานคร ปรากฏว่าพรรคประชาธิปัตย์ ได้ที่นั่งเพิ่มขึ้น 2 ที่ และพรรคคนไทย เดิมไม่ได้ที่นั่งสักที่เดียว ก็ได้ที่นั่งถึง 2 ที่ โดยที่พรรคพลังธรรมและพรรคประชากรไทยได้ที่นั่งลดลง 3 ที่และ 1 ที่ ตามลำดับนั้นหมายความว่าถ้าใช้ระบบเลือกตั้งแบบสัดส่วนมาใช้แทนระบบเสียงข้างมากรอบเดียว โดยที่ยังคงคะแนนเสียงที่ทุกพรรคในกรุงเทพมหานครไว้ดังเดิม นายมารุต ฯ และ ม.ร.ว.สุขุมพันธุ์ ฯ มีโอกาสได้รับเลือกตั้งในครั้งที่ผ่านๆ มา ถ้าพรรคการเมืองที่แต่ละคนดังกล่าวมาแล้วส่งบัญชีรายชื่ออยู่ในลำดับที่สามารถได้รับเลือกตั้งได้ จะเห็นได้ว่าการเลือกตั้งหลักการใหม่จะทำให้เกิดความเป็นธรรมยิ่งขึ้นระหว่างสัดส่วนของคะแนนเสียงเลือกตั้งกับจำนวนที่นั่ง นอกจากนี้คนดีมีความรู้ความสามารถในเขต

⁵ สรรเสริญ สืบสภาร, "ระบบการเลือกตั้งแบบอัตราส่วน," รัฐสภาสาร 30,9 (กันยายน 2525): 67.

เลือกตั้งมีโอกาสได้รับเลือกตั้งมากขึ้นทั้งอาจจะไม่ต้องออกไปหาเสียงเลือกตั้งก็ได้ หากพรรคการเมืองนั้นได้รับความนิยมจากผู้มีสิทธิลงคะแนนมาใช้แต่คัดออกตามการเลือกตั้งแบบเดิม นอกจากนี้การที่พรรคต้องส่งผู้สมัครรับเลือกตั้ง เป็นบัญชีรายชื่อจะทำให้ผู้สมัครอยู่ในระบอบวินัยของพรรค และต้องช่วยกันรณรงค์หาเสียงกันเป็นพรรค มีใช้ต่างคนต่างหาเสียงแม้จะอยู่ในพรรคเดียวกันตั้งข้อเท็จจริงที่มีปรากฏอยู่ และเมื่อพรรคเข้มแข็งจะทำให้สภาผู้แทนราษฎรหรือรัฐสภาที่จะมีความเป็นปึกแผ่นก็สามารถมีนโยบายที่แน่นอน และที่สำคัญที่สุดสามารถตัดสินใจในปัญหาสำคัญของชาติได้ในระบอบรัฐสภา เมื่อฝ่ายนิติบัญญัติมีความเป็นปึกแผ่น มีระเบียบวินัย มีพรรคการเมืองใหญ่ๆ และน้อยพรรคฝ่ายบริหารก็ย่อมจะบริหารประเทศได้ดี⁶

ถ้ามองข้อดีในของการเลือกตั้งแบบสัดส่วนในอีกแง่หนึ่ง อาจจะเป็นแรงจูงใจให้ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งออกมาใช้สิทธิลงคะแนนเสียงมากยิ่งขึ้นเพราะทุกคะแนนเสียงมีผลต่อจำนวนที่นั่ง มีใช้เพียงแต่คะแนนเสียงมากกว่าผู้สมัครรับเลือกตั้งคนอื่นในเขตเลือกตั้งนั้นๆ กรณีในกรุงเทพมหานครที่ นาย อภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ ผู้สมัครรับเลือกตั้ง เขต 5 พรรคประชาธิปัตย์ ประชาชนผู้มีสิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้งนิยมตัวบุคคลผู้นี้มากและนิยมพรรคประชาธิปัตย์ด้วย การเลือกตั้งแบบสัดส่วนพรรคต้องส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นบัญชีรายชื่อทั้งเขตเลือกตั้ง กรณีการวิจัยนี้กำหนดให้แต่ละจังหวัดเป็นเขตเลือกตั้งหนึ่ง กรณีเช่นนี้ให้ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งไม่ว่าจะอยู่ในหน่วยเลือกตั้งใดของกรุงเทพมหานครสามารถลงคะแนนให้นาย อภิสิทธิ์ ฯ ได้โดยเลือกลงคะแนนให้กับพรรคประชาธิปัตย์ นาย อภิสิทธิ์ ฯ มีโอกาสได้รับเลือกตั้งโดยผลของคะแนนเสียงดังกล่าว และจะได้รับเลือกตั้งอย่างแน่นอนหากพรรคจัดลำดับรายชื่อให้ นาย อภิสิทธิ์ ฯ อยู่ในลำดับต้นๆ ที่สามารถได้รับที่นั่งตามสัดส่วนของคะแนนเสียง นั่นก็หมายถึง พรรคเลือกคน ประชาชนเลือกพรรค นั่นเอง อย่างไรก็ตามแง่นี้ก็เห็นประเด็นตกเตียงกันอยู่เพราะประชาชนที่ชอบคนแต่ไม่ชอบพรรค ก็อาจมีความรู้สึกขัดแย้งในจิตใจ และผลการสำรวจข้อมูลเรื่องการลงคะแนนเสียงเลือกพรรคและผู้สมัคร และคำนึงถึงตัวผู้สมัครเป็นเกณฑ์มีจำนวนใกล้เคียงกัน⁷ ผู้วิจัยยอมรับว่าโอกาสที่จะใช้วิธีเลือกตั้งแบบสัดส่วนเกิดขึ้น

⁶พททิสาน ชุมพล และดวงพร มาจาเนียร, รัฐธรรมนูญ และการปกครอง รวมบทความของพงศ์เพ็ญ สุกนตาภัย (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2534), หน้า 45.

⁷จรูญ สุภาพ และพรศักดิ์ ผ่องแผ้ว, เอกสารการวิจัยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดบุรีรัมย์แทนตำแหน่งที่ว่าง หน้า 175.

ได้ยาก เพราะคนไทยยังนิยมเลือกบุคคลอยู่มาก อย่างไรก็ตามยังมีระบบการเลือกตั้งอีกแบบหนึ่งคือ การเลือกตั้งแบบผสมระหว่างเสียงข้างมากรอบเดียวกับแบบสัดส่วน ซึ่งมีใช้อยู่ในประเทศเยอรมัน เป็นระบบที่ดีและก็อาจเป็นอีกระบบเลือกตั้งอีกแบบหนึ่งที่เหมาะสมกับไทย ที่ยังเน้นตัวบุคคล ขณะเดียวกันก็อยากให้เกิดความเป็นธรรมระหว่างคะแนนเสียงเลือกตั้งกับสัดส่วนจำนวนที่นั่ง และต้องการพัฒนาระบบพรรคการเมืองไทยให้เข้มแข็งยิ่งขึ้น สามารถบริหารประเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพ เท่ากับเป็นการส่งเสริมการปกครองระบอบประชาธิปไตยของไทยให้มั่นคงยิ่งขึ้นด้วย

ตั้งได้กล่าวไว้ในบทที่ 1 ในสภาพปัญหาว่า มีนักการเมืองและนักวิชาการบางท่านเห็นด้วยกับการนำการเลือกตั้งระบบสัดส่วนมาใช้ นั้นจะนำความเห็นนั้นมาประกอบการวิจัยเรื่องนี้ว่ามีใครบ้าง แต่ละท่านมีความคิดเห็นอย่างไร อันจะเป็นประโยชน์ให้การวิจัยนี้มีคุณค่ายิ่งขึ้น

ดร.อุกฤษ มงคลนาวิน มีความคิดเห็นว่ระบบนี้ จะแก้ปัญหาการซื้อเสียง และจะแก้เรื่องปัญหาการแยกฝ่ายบริหารออกจากฝ่ายนิติบัญญัติ จะเป็นกลไกที่ประนีประนอมมาก คนดีๆ จะมีโอกาสเข้ามาทำงานที่บ้านเมืองไม่ไข่แพ็คดอก ซึ่งจะทำให้เกิดความสามัคคีในชาติ ประเด็นการแยกฝ่ายบริหารออกจากฝ่ายนิติบัญญัตินั้น ในหลักการรัฐมนตรีเป็นฝ่ายบริหาร และสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นฝ่ายที่ควบคุมดูแลการทำงาน เป็นฝ่ายถาม คนๆ เดียวจะทั้งบริหาร และสอบถามได้ อย่างไร ปัจจุบันนี้ไม่มีใครยอม แต่หากใช้ระบบนี้น่าจะยอมกัน โดยได้อธิบายว่า สมมุติจังหวัดหนึ่ง มีผู้แทนได้ 10 คน มี 5 พรรค ลงสมัครแต่ละพรรคต้องส่งให้เต็ม 10 คน ตามบัญชีรายชื่อเรียงเบอร์ 1-10 สมมุติพรรค ก. ได้คะแนนเสียงจากประชาชน 40% พรรค ก. ก็ได้ 4 คน เบอร์ 1-4 อย่างนี้ตามอัตราส่วน และสมมุติ นาย ก. ได้รับการเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร แต่เพื่อพรรคของตัวได้รับการจัดตั้งเป็นรัฐบาล นาย ก. ได้รับเชิญให้เป็นรัฐมนตรี นาย ก. ก็ต้องขาดจากสมาชิกภาพของพรรคนั้น แต่พรรคนั้นก็เลื่อนเอาคนที่อยู่ในบัญชีเลือกตั้งของพรรคนั้นขึ้นมาแทนที่ โดยไม่ต้องมีการเลือกตั้งซ่อมในเรื่องสัดส่วนของรัฐบาลไม่ได้เสียเลย⁸ สำหรับเรื่องการซื้อเสียงนั้นไม่ได้อธิบายไว้ชัดเจน

⁸วิทยา มงคลแสน, แบบใหม่รัฐธรรมนูญไทย (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ พี เค, 2534), หน้า 193-194.

ดร. สุจิต บุญบงการ เห็นว่าระบบนี้จะทำให้คนที่ไม่มีเงินก็มีโอกาสได้รับเลือกตั้งด้วย (ตามอัตราส่วนที่ได้คะแนน) และสามารถป้องกันการซื้อเสียงได้ เพราะการทุ่มเงินในการซื้อเสียงก็จะลำบากมากขึ้น คนที่ทุ่มเงินก็ต้องคิดว่าจะคุ้มไหมในการทุ่มเงิน ซึ่งอาจทำให้อัตราส่วนที่ได้เพิ่มขึ้นไม่มาก อย่างไรก็ตามก็คงป้องกันไม่ได้ 100%⁹ ความเห็นของ ดร. อุกฤษ ฯ ที่ไม่ได้อธิบายไว้นั้นอาจจะเป็นเช่นกับ ดร. สุจิต ฯ ก็ได้

ดร. กระมล ทองธรรมชาติ เห็นด้วยที่ระบบสัดส่วนมาใช้ในการเลือกตั้ง โดยมีความเห็นเรื่องการแบ่งแยกฝ่ายบริหารออกจากฝ่ายนิติบัญญัติและเป็นระบบที่ส่งเสริมคนดีเข้ามาสู่การเมืองเช่นเดียวกันกับ ดร. อุกฤษ ฯ แต่มีประเด็นเพิ่มขึ้นมาในเรื่องให้ตั้งรัฐมนตรีเงาด้วย กล่าวคือ เพื่อให้ได้รัฐมนตรีมีคุณธรรม มีความสามารถในการบริหารชาติบ้านเมือง¹⁰ โดยการบังคับให้ทุกพรรคการเมืองเสนอรายชื่อคณะรัฐมนตรีของตน หรือประกาศตัวผู้จะเป็นรัฐมนตรีออกมาเลยในระหว่างการหาเสียงเลือกตั้ง¹¹ เมื่อสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรบางคนไปดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีตามที่ประกาศไว้ ให้นำผู้ที่อยู่ลำดับถัดไปเลื่อนขึ้นมาทำหน้าที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่ว่างลงให้ครบตามจำนวนดังเดิม¹²

2. ในเขตเลือกตั้งที่มีจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตั้งแต่สองคนขึ้นไป การใช้วิธีคิดแบบสัดส่วน มีผลทำให้สัดส่วนระหว่างคะแนนเสียงเลือกตั้งกับจำนวนที่นั่งในสภาของแต่ละพรรคได้รับแตกต่างกันไปด้วยนั้น ผลการศึกษาซึ่งนำเอาคะแนนเสียงเลือกตั้งแบบแบ่งเขต เรียงเบอร์ มาใช้วิธีคิดคะแนนแบบสัดส่วน พบความแตกต่างดังกล่าว ในเขตเลือกตั้งทั้งหมด 35 จังหวัด ในเขตเลือกตั้งที่มีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้หกคนลงมามีจำนวน 21 จังหวัด และในเขตเลือกตั้งใหญ่ที่มีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้ตั้งแต่เจ็ดคนขึ้นไป 14 จังหวัด ข้อมูลดังกล่าวสนับสนุนความเห็นนักวิชาการที่ห้าข้อสังเกตว่า ประเด็นสำคัญของความไม่เป็นธรรมไม่ได้โดยตรงวิธีแบ่งเขตเลือกตั้ง หากอยู่ที่วิธีคิดคะแนนของการเลือกตั้ง ทั้งการที่เน้นว่าเกิดความไม่เป็นธรรมสูงในการเลือกตั้งแบบเรียงเบอร์ที่ใช้วิธีการคิดคะแนนเสียงข้างมากรอบเดียว ข้อมูลดังกล่าวก็ถือว่าสนับสนุนได้เป็นอย่างดี

⁹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 81.

¹⁰ เรื่องเดียวกัน, หน้า 50.

¹¹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 51-52.

¹² เรื่องเดียวกัน, หน้า 52.

เพราะผลการศึกษาพบว่าเกิดความไม่เป็นที่นิยมเกือบครึ่งหนึ่งของเขตเลือกตั้งทั้งหมด ในการศึกษา
ได้วิเคราะห์แนวโน้มของจำนวนพรรคที่ลงแข่งขันเลือกตั้งลงไปอีกจะพบความไม่เป็นที่นิยมด้วยหรือไม่
จากผลการศึกษาก็พบว่าพบในทุกเขตเลือกตั้งที่มีพรรคการเมืองลงแข่งขันเลือกตั้ง โดยพบในเขต
เลือกตั้งที่มีสองพรรคถึงสี่พรรคลงแข่งขันพบความไม่เป็นที่นิยมดังกล่าวน้อย และยังมีพรรคการเมือง
ลงแข่งขันกันมากขึ้น คือตั้งแต่ห้าพรรคถึงสิบสองพรรคยิ่งพบมาก แต่มีจำนวนใกล้เคียงกัน จึงยังไม่
สามารถสรุปลงไปได้อย่างแน่นอนว่า การที่พรรคการเมืองส่งผู้สมัครลงแข่งขันมากขึ้นยิ่งก่อให้เกิด
ความไม่เป็นที่นิยมยิ่งขึ้น นอกจากนี้ยังสามารถบอกขนาดหรืออัตราความไม่เป็นที่นิยมได้อีกว่าส่วนใหญ่
ความไม่เป็นที่นิยมที่ว่านั้นทำให้สัดส่วนจำนวนที่นั่งที่เปลี่ยนแปลงไปจากเดิมหนึ่งที่นั่ง มีจำนวนถึง 27
จังหวัด, สองที่นั่ง 5 จังหวัด, สามที่นั่ง 1 จังหวัด และมากที่สุดสี่ที่นั่ง 1 จังหวัด อย่างไรก็ตาม
ในเขตเลือกตั้งที่มีจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้เพียงหนึ่งคน การใช้แบบสัดส่วนไม่มีผลต่อสัดส่วน
ระหว่างคะแนนเสียงเลือกตั้งกับจำนวนที่นั่งในสภาแต่อย่างใด

ดังนั้น เพื่อให้การเลือกตั้งระบบนี้ยิ่งเกิดความไม่เป็นที่นิยมยิ่งขึ้นจะต้องพิจารณาเรื่องการ
กำหนดเขตเลือกตั้งมาประกอบด้วย

สรุปท้ายบท

การเลือกตั้ง เป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนมีโอกาสเลือกตัวแทนของตนเองมาใช้อำนาจสูง
สุดของประเทศ นั่นคืออำนาจบริหารและนิติบัญญัติ วิธีเลือกตัวแทนนั้นมีด้วยกันหลายวิธีที่แบ่งกัน
ทั่วไปคือแบบเสียงข้างมาก กับแบบสัดส่วน สำหรับประเทศไทยได้นำแบบเสียงข้างมากรอบเดียว
ที่ใช้ได้ผลดีในประเทศอังกฤษมาใช้ แต่กลับไม่บังเกิดผลดีดังเช่นประเทศอังกฤษ ทั้งนี้เพราะ
ธรรมชาติการเมืองของอังกฤษ เป็นการแข่งขันระหว่างสองพรรคการเมืองใหญ่ที่มั่นคงและมีเสถียร
ภาพ แต่พรรคการเมืองไทยยังอ่อนแอพัฒนาไปยังไม่ถึงขั้นเป็นสถาบัน นั่นคือพรรคมีความมั่นคงและ
มีเสถียรภาพ สามารถสร้างการยอมรับจากประชาชนในวงกว้างได้ โดยอาศัยกลไกและระบบ
ภายในพรรคที่มีประสิทธิภาพ ผู้นำทางการเมืองมีความเข้มแข็ง และสานักที่จะสร้างพรรคให้เป็นที่ยอมรับ
ของประชาชน ประชาชนผู้มีสิทธิ์เลือกตั้งจึงเน้นที่ตัวบุคคลมาก เพราะทำให้ผู้เลือกตั้งได้
สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่ตนรู้จักดี ความสัมพันธ์อันใกล้ชิดระหว่างผู้เลือกตั้งกับสมาชิกสภาผู้แทน
ราษฎร โดยผู้เลือกตั้งมองเห็นประโยชน์ส่วนตัวที่จะได้รับโดยตรงได้ และจากจุดอ่อนของการ
เลือกตั้งแบบสัดส่วนที่เพียงผู้สมัครรับเลือกตั้งเพียงได้คะแนนเสียงมากกว่าผู้สมัครคนอื่น ตามจำนวน

ที่นั่นที่พึงมีเท่านั้นก็จะได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกผู้แทนราษฎร จึงทำให้ผู้สมัครรับเลือกตั้งบางคน ที่มีโอกาสน้อยที่จะได้รับการเลือกตั้งใช้วิธีการที่มีขอบ เช่น ชื้อคะแนนเสียงเลือกตั้ง ใช้อิทธิพล ช่มชู้ ทูจริตเลือกตั้งโดยร่วมมือกับเจ้าหน้าที่ของรัฐ เป็นต้น เพื่อให้ได้ชัยชนะในการเลือกตั้งทำให้ คนไม่ตีใช้เงินซื้อเสียง เป็นนักเลง เป็นเจ้าพ่อ ฯลฯ เข้ามาสู่สภามาก เมื่อเข้ามาก็แย่งกัน เป็นรัฐมนตรี มีระบบโควตา และการที่ไม่มีระบบตรวจสอบและนักการเมืองที่ทาผิดอย่างจริงจัง ท้าให้นักการเมืองไม่คลื่อนวอล และมีอำนาจอยู่ได้ ดังที่ประเวศ วะสี ได้กล่าวไว้ และ สมบัติ จันทรวงศ์ ให้ความเห็นว่าเป็นเชิงคาดการณ์อนาคตการเมืองไทยว่า การเลือกตั้งแม้จะมีอีกหลายครั้ง ติดต่อกัน กระบวนการเลือกตั้งก็ไม่สามารถจัดสมาชิกผู้แทนที่ไร้คุณภาพออกไปได้ เมื่อสภาพ การเมืองเป็นอยู่อย่างนี้บ้านเมืองจะเสียหายร้ายแรง uly ได้เสนอแนวทางให้แก่ขั้วที่ระบบ หาก uly แก่ที่ตัวบุคคลจะเกิดการต่อต้านหรือคัดค้าน ประเวศ วะสี จึงเสนอให้แก่ขั้วที่ระบบ แต่ระบบ ที่ประเวศ เสนอนั้นมิใช่ระบบการเลือกตั้งแบบสัดส่วน แต่จากผลการวิจัยระบบนี้แล้วพบว่า ระบบ นี้เป็นระบบที่ดี เพราะจะทำให้ทุกพรรคที่ได้รับคะแนนเสียงมาตรฐานสามารถมีที่นั่งได้ นั่นคือ ท้าให้เกิดความเป็นธรรมระหว่างสัดส่วนของคะแนนเสียงเลือกตั้งกับจำนวนที่นั่งที่พึงมี เป็นระบบ ที่คนดี เข้ามาสู่ระบบการเมืองมากขึ้น ถ้าพรรคการเมืองนั้นได้รับความนิยมจากประชาชนโดยที่ ผู้สมัครอาจจะไม่ต้องไปหาเสียงเลือกตั้งก็ได้ การที่พรรคต้องส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นบัญชีรายชื่อ จะทำให้ผู้สมัครฯ อยู่ในวินัยของพรรค สภาผู้แทนราษฎร หรือรัฐสภา ก็จะมีความเป็นปึกแผ่น สามารถมีนโยบายที่แน่นอน และที่สำคัญที่สุดสามารถตัดสินใจปัญหาสำคัญของรัฐได้ ในระบอบรัฐสภา เมื่อฝ่ายนิติบัญญัติมีความเป็นปึกแผ่น มีระเบียบวินัย มีพรรคการเมืองใหญ่ๆ และน้อยพรรค ฝ่าย บริหารก็ย่อมจะบริหารประเทศได้ดี นับประเทศชาติไปสู่ความเจริญรุ่งเรืองต่อไป

นอกจากนั้นระบบนี้ ดร.อุกฤษ มงคลนาวิน และ ดร.กระมล ทองธรรมชาติมีความเห็น ว่าสามารถนำมาใช้ประยุกต์ใช้แยกอำนาจฝ่ายบริหารออกจากฝ่ายนิติบัญญัติได้ดีอีกด้วย เพราะ รัฐมนตรีมีสิทธิลงมติผ่านกฎหมายที่ตนเสนอ หรือไว้วางใจตัวเอง เนื่องจากยังมีสมาชิกภาพเป็น สมาชิกสภา รวมทั้ง ดร.สุจิต บุญบงการ มีความเห็นว่าระบบนี้จะช่วยลดการซื้อเสียงได้อีกด้วย การนำระบบการเลือกตั้งหลักการใหม่นี้มาใช้ในระยะแรกอาจได้รับการคัดค้าน หรือ ไม่เห็นด้วยอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ เพราะต้องกระทบกับบุคคลบางกลุ่มที่เสียประโยชน์ จึงจำเป็นต้องสร้างการยอมรับที่มีเหตุและผลให้ได้ ในระยะยาวระบบนี้จะ เป็นประโยชน์แก่ทุกฝ่าย ไม่ว่า จะเป็นประชาชน พรรคการเมือง และต่อการพัฒนาประชาธิปไตยของไทย และเพื่อให้แนวคิด ระบบการเลือกตั้งระบบนี้เกิดผลยิ่งขึ้น นักการเมือง นักวิชาการ และสื่อมวลชนซึ่งถือว่าเป็น

ผู้ที่บทบาทสำคัญทางการเมืองควรจําได้ว่าการเลือกตั้งระบบนี้ไปศึกษา วิพากวิจารณ์ ถกเถียง เพื่อให้เกิดความรู้ ความเข้าใจให้กระจ่างชัด ทั้งในมวลสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร วุฒิสมาชิก และในหมู่ประชาชน อันจะเป็นพลังผลักดันให้มีการนาระบบการเลือกตั้งที่มีและเหมาะสมกับสภาพความเป็นจริงทางสังคมไทยมาเข้าให้เกิดประโยชน์ต่อบ้านเมืองต่อไป

ข้อเสนอแนะ

1. การเลือกตั้งแบบสัดส่วน โดยหลักการแล้วพรรคจะเป็นผู้ส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็น บัญชีรายชื่อเพื่อให้ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งได้ลงคะแนนเพียงเบอร์เดียว หรือที่เรียกกันว่า พรรคเลือกคน ประชาชนเลือกพรรค พรรคการเมืองต้องมีความเป็นสถาบัน ถ้าพรรคเป็นลักษณะนี้แล้ว พรรคจะมีความมั่นคงและมีเสถียรภาพ สามารถสร้างการยอมรับจากประชาชนในวงกว้างได้โดยอาศัยกลไก และระบบภายในของพรรคที่มีประสิทธิภาพ ผู้นำทางการเมืองมีความมุ่งมั่น และสานึกที่จะสร้างพรรคให้เป็นที่ยอมรับของประชาชน แล้วพรรคจะทาหน้าทีสรรหานักลที่มีความรู้ความสามารถที่จะเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และเป็นผู้กลั่นกรองบุคคลดังกล่าวเพื่อแข่งขันในการเลือกตั้ง จะทาให้ผู้สมัครรับเลือกตั้งมีวินัยด้วยและพรรคการเมืองจะเข้มแข็งยิ่งขึ้น เมื่อพรรคเข้มแข็งจะทาให้สภาผู้แทนราษฎรหรือรัฐสภาก็จะเป็นปึกแผ่นก็สามารถมีนโยบายที่แน่นอน และที่สำคัญที่สุดสามารถตัดสินใจในปัญหาสำคัญๆของชาติได้ในระบอบรัฐสภา เมื่อฝ่ายนิติบัญญัติมีความเป็นปึกแผ่น มีระเบียบวินัย มีพรรคการเมืองใหญ่ๆ และน้อยพรรค ฝ่ายบริหารก็ย่อมจะบริหารประเทศได้ดี ดังนั้นหากประเทศไทยจะมีการนาระบบเลือกตั้งแบบสัดส่วนมาใช้จึงต้องคำนึงถึงความ เป็นสถาบันของพรรคการเมืองไทยด้วย

2. การคิดคะแนนแบบสัดส่วน เพื่อแจกที่นั่งให้แก่แต่ละพรรคหรือแต่ละบัญชีรายชื่อมีด้วยกัน หลายวิธีต้องเลือกใช้ให้เหมาะสม กล่าวคือ แบบเหลือเศษมาก ๆ ให้ประโยชน์แก่พรรคเล็กมา ส่วนแบบคะแนนเฉลี่ยมาก และแบบคงตัวให้ประโยชน์แก่พรรคใหญ่เช่นเดียวกัน ผลลัพธ์ออกมาเหมือนกัน แต่แบบคงตัวง่ายและสะดวกกว่า

3. การวิจัยเรื่องนี้เป็นการวิจัยให้เห็นภาพเบื้องต้นของวิธีคิดคะแนนแบบสัดส่วน อนุกรม นำเอาคะแนนเสียงเลือกตั้งแบบเสียงข้างมากรอบเดียวที่ไทยใช้วิธีนี้อยู่ปัจจุบันมาใช้วิธีคิดคะแนนแบบ สัดส่วนเพื่อหามองเห็นภาพความไม่เป็นที่ธรรมของการเลือกตั้งแบบเสียงข้างมากรอบเดียว อีกทั้ง คะแนนเสียงเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งที่กำหนดในการวิจัยมีไม่ครบทุกพรรค แต่ในการวิจัยถือเอาว่า

ไม่ได้คะแนนเสียง ด้วยเหตุผลดังกล่าวแล้วไม่อาจสรุปได้โดยสิ้นเชิงว่าการเลือกตั้งแบบสัดส่วน มีข้อดีสมบูรณ์ทุกประการดังที่กล่าวมาแล้ว

4. ระบบการเลือกตั้งแม้โดยหลักการจะแบ่งออกเป็น 2 แบบคือ แบบเสียงข้างมาก รอบเดียว และแบบสัดส่วนก็ตาม ในแต่ละวิธีก็ยังมีวิธีย่อยอื่นๆ อีก เท่าที่ผู้วิจัยเห็นว่าอาจจะเหมาะสมกับการเมืองไทยมีด้วยกัน 2 แบบ คือ แบบเสียงข้างมากสองรอบ ที่ประเทศฝรั่งเศส ใช้อยู่ การเลือกตั้งแบบนี้จะช่วยให้เกิดความชอบธรรมในคะแนนเสียงที่ได้รับมากขึ้น เพราะถ้าในรอบแรกได้คะแนนเสียงไม่มากกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนผู้ไปใช้สิทธิ์เลือกตั้งที่เป็นบัตรดีแล้ว ก็ไม่ได้รับเลือก ต้องไปเลือกกันใหม่ในรอบสอง ซึ่งในรอบสองนี้อาเสียงข้างมากธรรมดา โดยในรอบสองนี้พรรคต่างๆ จะรวมตัวกัน หรือแบบผสมระหว่างการเลือกตั้งแบบเลือกตัวผู้สมัคร กับเลือกผู้แทนพรรคตามส่วน การเลือกตั้งระบบนี้มีสิทธิ์ออกเสียงเลือกตั้งแต่ละคนมีสิทธิลงคะแนนออกเสียงได้คนละ 2 เสียง โดยเสียงแรก ให้เลือกผู้สมัครคนใดคนหนึ่งของเขตเลือกตั้งนั้น (เลือกบุคคล) และอีกเสียงหนึ่งให้เลือกตามบัญชีรายชื่อรวมของพรรคหนึ่งพรรคใดในเขตมลรัฐนั้น (เลือกพรรค) ในไทยอาจจะเป็นเขตจังหวัดแทน (เลือกพรรค) ผลการเลือกตั้งที่ออกมา ผู้สมัครรับเลือกตั้งคนใด (โดยไม่คำนึงว่าผู้สมัครอยู่ในนามของพรรคไหน) ได้คะแนนเสียงสูงสุด ผู้สมัครคนนั้นก็จะได้เป็นสมาชิกรัฐสภา หรือสภาผู้แทนราษฎร ส่วนเสียงที่ 2 จะนำไปรวมเข้าเป็นยอดรวมทั้งประเทศ หรืออาจจะประยุกต์เป็นทั้งจังหวัดก็ได้ เพื่อความฉะฉานอีกทีหนึ่งว่าพรรคใดจะได้รับที่นั่งเท่าใด ให้เกิดผลดีควรจะศึกษาเรื่องนี้อย่างละเอียดมาประกอบด้วย